JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. július 7.[1]

C-417/15. sz. ügy

Wolfgang Schmidt
kontra
Christiane Schmidt

(a Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien [polgári jogi ügyekben eljáró bécsi tartományi bíróság, Ausztria] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség — Joghatóság a polgári és kereskedelmi ügyekben — 1215/2012/EU rendelet — Hatály — Az 1. cikk (2) bekezdésének a) pontja — Kizárólagos joghatóság — A 24. cikk 1. pontja — Olyan eljárások, amelyeknek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog — Ingatlanajándékozás — Az ajándékozás érvénytelenné nyilvánítása az ajándékozó ügyleti képességének hiánya miatt — Közhiteles nyilvántartásban szereplő bejegyzés törlése iránti kereset — Ténybeli összefüggésen alapuló joghatósági ok — A 8. cikk 4. pontja”

I – **Bevezetés**

1. A jelen ügy tárgya az úgynevezett „Brüsszel Ia”-rendelet[2] 24. cikke 1. pontjának értelmezése.

2. E rendelkezés kizárólagos joghatósági okot biztosít az olyan eljárások tekintetében, amelyeknek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog. E tekintetben annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek joghatósággal, ahol az ingatlan található.

3. A kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy e rendelkezés hatálya alá tartozik-e az olyan jogvita, amelynek tárgyát egyrészt az ajándékozásnak az ajándékozó ügyleti képességének hiánya miatti érvénytelensége, másrészt a megajándékozott javára bejegyzett tulajdonjog ingatlan-nyilvántartásból való későbbi törlése képezi.

1 — Eredeti nyelv: német.

2 — A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (átdolgozás) (HL 2012. L 351., 1. o.).

II – **Jogi háttér**

A – *Az uniós jog*

4. A „Brüsszel Ia”-rendelet (15) preambulumbekezdése értelmében:

„A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg. A joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a jogvita tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő kapcsoló tényezőt kíván meg. […]”

5. A „Brüsszel Ia”-rendelet 1. cikkének (1) bekezdése és (2) bekezdésének a) pontja a következőképpen szabályozza a rendelet hatályát:

„(1) E rendeletet polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni a bíróság jellegére való tekintet nélkül. […]

(2) E rendelet nem vonatkozik:

a) természetes személyek személyi állapotára, jog- és cselekvőképességére […]”

6. A „Brüsszel Ia”-rendelet 7. cikke 1. pontjának a) alpontja értelmében a kötelezettség teljesítésének helyén alapuló különös joghatósági ok áll fenn abban az esetben, „ha az eljárás tárgya egy szerződés”.

7. A „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikkének 4. pontja ténybeli összefüggésen alapuló bírósági joghatóságot ír elő az alábbi esetben:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy perelhető továbbá: […](4) [helyesen: 4.] szerződéssel kapcsolatos ügyekben, ha a per összekapcsolható azonos alperes ellen ingatlanon fennálló dologi jogokkal kapcsolatos ügyekben indított más perrel, annak a tagállamnak a bírósága előtt, ahol az ingatlan található.”

8. A „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikkének 1. pontja értelmében:

„A felek lakóhelyére való tekintet nélkül valamely tagállam következő bíróságai kizárólagos joghatósággal rendelkeznek:1. az olyan eljárásokra, amelyeknek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog vagy ingatlan bérlete, illetve haszonbérlete, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol az ingatlan található.

[…]”

B – *Az osztrák jog*

9. Az alapügy szempontjából releváns osztrák jogi rendelkezéseket az Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (általános polgári törvénykönyv, a továbbiakban: ABGB) és az Allgemeines Grundbuchsgesetz (az ingatlan-nyilvántartásról szóló általános törvény, a továbbiakban: GBG) tartalmazza.

10. Az ABGB 431. §-a értelmében:

„Ingatlan tulajdonjogának átruházásához az ügyletet be kell jegyezni az erre a célra szolgáló nyilvántartásba. Ez az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés (intabuláció).”

11. A GBG 61. §-a a törlési keresetek és perfeljegyzések vonatkozásában a következőket írja elő:„(1) Ha az, akinek valamely bejegyzés a nyilvántartásba bejegyzett jogait sérti, a bejegyzést érvénytelenség okán peres úton vitatja, és az előző bejegyzett állapot helyreállítását kéri, a keresettel egyidejűleg vagy később kérheti az ilyen per ingatlan-nyilvántartásba történő feljegyzését. […]

(2) Ennek a perfeljegyzésnek az a következménye, hogy a kereset tárgyában hozott ítélet az olyan személyekkel szemben is teljes joghatást vált ki, akik csak a perfeljegyzés iránti kérelemnek az ingatlan-nyilvántartást vezető bírósághoz történő érkezésének időpontját követően szereztek nyilvántartásba bejegyzett jogokat.”

III – **Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés**

12. Az alapeljárás felperese egy bécsi ingatlan tulajdonosa volt. A 2013. november 14-i ajándékozási szerződéssel az ingatlant a lányának, az alapeljárás alperesének ajándékozta. A felperes lányát az ajándékozási szerződés alapján tulajdonosként bejegyezték az ingatlan-nyilvántartásba. Az alapeljárás alperese ezen időpontban a Németországi Szövetségi Köztársaságban lakott, és jelenleg is ott lakik.

13. A felperes a kérdést előterjesztő bíróság előtti alapeljárásban az ajándékozási szerződés érvénytelenné nyilvánítását és az alperes javára bejegyzett tulajdonjog ingatlan-nyilvántartásból való törlését kéri, mivel az ajándékozás időpontjában nem rendelkezett ügyleti képességgel.

14. Az alapeljárás alperese vitatja az eljáró osztrák bíróság joghatóságát. Azzal érvel, hogy nem a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikkének 1. pontja szerinti dologi jogot érvényesít a felperes.

15. A kérdést előterjesztő bíróság, miután az alapeljárás felperese feljegyeztette a pert az ingatlan-nyilvántartásba, felfüggesztette az előtte folyamatban lévő eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

Az ajándékozási szerződésnek az ajándékozó ügyleti képességének hiánya miatti érvénytelenné nyilvánítása és a megajándékozott tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásból való törlése iránti per a „Brüsszel Ia”-rendelet ingatlanon fennálló dologi jogra vonatkozóan kizárólagos joghatóságot előíró 24. cikke 1. pontjának hatálya alá tartozik-e?

IV – **Jogi értékelés**

16. Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az ingatlanajándékozás érvényességével és a megajándékozott tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásból való törlésével kapcsolatos bírósági eljárás a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke 1. pontjának hatálya alá tartozik-e, amelynek értelmében az olyan eljárásokra, amelyeknek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog, kizárólagos joghatósággal rendelkeznek annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a kérdéses ingatlan található.

17. Mielőtt részletesen elkezdenék foglalkozni e rendelkezéssel, először azt kell megvizsgálni, hogy alkalmazható-e egyáltalán a „Brüsszel Ia”-rendelet a jelen ügyre. Ha ugyanis nem, akkor nem áll fenn összefüggés az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés és az alapügybeli jogvita között, és az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan.

A – *A „Brüsszel Ia”-rendelet alkalmazhatósága*

18. A kérdést előterjesztő bíróság kérelméből nem tűnnek ki a „Brüsszel Ia”-rendelet alkalmazhatóságával kapcsolatos kétségek. Annak alkalmazhatósága azonban a jelen ügyben nem magától értetődő.

19. Egyrészt kétségek állnak fenn a rendelkezés időbeli hatályát illetően, mert az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből nem derül ki, hogy mikor nyújtották be az eljárást megindító iratot a kérdést előterjesztő bírósághoz. 66. cikke alapján azonban a „Brüsszel Ia”-rendelet kizárólag 2015. január 10. napján vagy azt követően indított eljárásokra alkalmazandó.

20. E bizonytalanság mindazonáltal nem tarthatja vissza a Bíróságot az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolásától. Egyrészt ugyanis a keresetindítás időpontja kiderül az eljárás feleinek írásbeli észrevételeiből.[3] Amennyiben azonban a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkére tekintettel, amelynek értelmében magának a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelmének kell tartalmaznia a tényekre és a nemzeti jogi szabályozásra vonatkozó releváns információkat, elégtelennek tartanánk a felek információit, úgy másrészt rá kell mutatni arra, hogy már a korábbi rendelkezés, tehát a „Brüsszel I”-rendelet[4] 22. cikkének 1. pontja is a „Brüsszel Ia” -rendelet szóban forgó 24. cikkének 1. pontjával tartalmi szempontból lényegében azonos szabályozást tartalmazott. Ha tehát az érintett eljárást ténylegesen még 2015. január 10. előtt indították, akkor a Bíróságnak – még ha a „Brüsszel I”-rendeletre tekintettel is – szintén meg kell vizsgálnia, mégpedig azonos megfontolások alapján, a kérdést előterjesztő bíróság által elé terjesztett problémakört.

21. Erre tekintettel az adott körülmények között túlzottan formalistának tűnne az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlanságát kizárólag azért fontolóra venni, mert maga az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem tartalmazza az eljárás megindításának pontos időpontját.

22. Másrészt azonban kétségek állnak fenn a „Brüsszel Ia”-rendelet tárgyi hatályát illetően is.

23. A szóban forgó rendelet 1. cikke (2) bekezdésének a) pontja leszögezi, hogy e rendelet nem vonatkozik „auf […] die Rechts- und Handlungsfähigkeit natürliche[r] Personen” („természetes személyek […] jog- és cselekvőképességére”). Az ajándékozásnak az ajándékozót jellemző „Geschäftsunfähigkeit” (az ügyleti képesség hiánya) miatti érvénytelenségére vonatkozó jelen ügyben azonban első pillantásra kétségesnek tűnik a rendelet relevanciája.

24. Az 1. cikk (2) bekezdésének a) pontjának német változata nem használja a „Geschäftsfähigkeit” fogalmát, eltérően például az öröklésről szóló rendelet[5] megfelelő rendelkezésétől.

25. Ez azonban nem enged *a contrario* arra következtetni, hogy az ügyleti képességgel kapcsolatos kérdések teljes mértékben a „Brüsszel Ia”-rendelet hatálya alá tartoznak. Egyrészt ez ellen szól a „Brüsszel I”-rendeletben és a Brüsszeli Egyezményben[6] foglalt korábbi rendelkezésekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat.[7] Másrészt rá kell mutatni arra, hogy a „Rechts- und Handlungsfähigkeit” fogalmát és az azzal fémjelzett témakört az uniós jog alapján önállóan kell értelmezni, és hogy a rendelet más nyelvi változatai részben rendkívül általános megjelöléseket, mint például „capacité” vagy „legal capacity”, tartalmaznak. E jogi fogalmak a német nyelvi változattól eltérően nem nyújtanak alapot annak feltételezésére, hogy a „Brüsszel Ia”-rendelet 1. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti kizárási kikötés éppen az ügyleti képesség kérdéseire nem vonatkozik. Ellenkezőleg: a német dogmatika által a

3 — Az alapeljárás felperesének és alperesének e szempontból egybehangzó írásbeli észrevételei szerint (lásd az adott észrevételek 2. oldalát) a keresetlevél benyújtására 2015. március 24-én került sor.

4 — A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2000. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítés: HL 2006. L 242., 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.).

5 — Az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 201., 107. o.; helyesbítés: HL 2012. L 344., 3. o., HL 2013. L 60., 140. o.); e rendelet 1. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében az öröklésről szóló rendelet hatálya nem terjed ki a következőre: „Rechts-, Geschäfts- und Handlungsfähigkeit natürlicher Personen” („a természetes személyek jogképességére[, ügyleti képességére] és cselekvőképességére”).

6 — A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL L 299., 32. o.).

7 — Lásd például: Schneider-ítélet (C-386/12, EU:C:2013:633, 31. pont).

„Rechts-, Geschäfts- und Handlungsfähigkeit natürlicher Personen” („a természetes személyek jogképessége, ügyleti képessége és cselekvőképessége”) fogalomhármason belül elvégzetthez hasonló megkülönböztetések egyáltalán nem alkalmazhatók a „capacité” fogalmához hasonló monista fogalom alapulvétele esetén.

26. Nem tulajdonítható tehát döntő jelentőség annak a körülménynek, hogy a rendelkezés német nyelvi változata nem tartalmazza a „Geschäftsfähigkeit” („ügyleti képesség”) fogalmát. Sokkal inkább abból kell kiindulni, hogy az ügyleti képességgel kapcsolatos kérdések is az 1. cikk (2) bekezdése szerinti kizárási szabály hatálya alá tartozhatnak.

27. Mindazonáltal annak szempontjából, hogy valamely bírósági eljárás a „Brüsszel Ia”-rendelet hatálya alá tartozik-e, jelentőséggel bír a peres felek közötti jogviszony jellege és a jogvita tárgya.[8] Erre tekintettel, mint azt már a Brüsszeli Egyezményre vonatkozó Schlosser-jelentés[9] is hangsúlyozta, csak azokban az esetekben állapítható meg a „Brüsszel Ia”-rendelet alkalmazhatatlansága, amelyekben az annak hatálya alól kizárt területek valamelyike képezi „a per közvetlen tárgyát”. Ezzel szemben nem korlátozza a rendelet alkalmazását, ha az annak hatálya alól kizárt jogterületek „meghatározó jelentőséggel” bírnak az igazságszolgáltatás szempontjából, mégpedig akkor sem, ha az azokat érintő „jogkérdések […] fontos szerepet játszanak az eljárásban”[10].

28. Még ha tehát az eljárásban felmerült jogkérdések – önmagukban – jellegüknél fogva nem is tartoznak a rendelet hatálya alá, az mégis alkalmazandó marad, amennyiben csak a jogvita fő tárgya a rendelet hatálya alá tartozik.

29. A jelen ügyben ezért az bír jelentőséggel, hogy mi képezi az eljárás tényleges tárgyát. E kérdés nem feltétlenül azonos azzal, amelyről a felek részletekbe menően vitáznak.

30. Ugyanis, még ha minden bizonnyal a felperes ügyleti képességének kérdése képezi is az alapeljárás kulcspontját, és az e kérdésre adandó választól függ is a felperes kérelmeinek megalapozottsága, mégsem az jelenti a jogvita tényleges tárgyát.[11] A jogvitában ugyanis *nem* például azon kérdés konstitutív, minden jogviszonyra nézve kötelező jellegű eldöntését kérik, hogy hiányzik-e az alapeljárás felperesének ügyleti képessége, és gondnokság alá kell-e őt helyezni ezért. Sokkal inkább az ajándékozás érvényességéről és az ebből eredő tulajdonjogi következményekről van szó. E felperesi kérelmek értékelése szempontjából a felperes ügyleti képességének kérdése pusztán a szóban forgó eljárás jellegét és tényleges tárgyát nem érintő előzetes kérdés.

31. A Bíróság tehát, mivel nem az ügyleti képességgel kapcsolatos kérdések képezik az alapeljárás fő tárgyát, abból indulhat ki, hogy a „Brüsszel Ia”-rendelet 1. cikke (2) bekezdésének a) pontja nem zárja ki e rendelet jelen ügybeli alkalmazását.

32. A „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikkére vonatkozó kérdést tartalmazó előzetes döntéshozatal iránti kérelemre ennélfogva választ kell adni. A következőkben ezért azt kell megvizsgálni, hogy a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke 1. pontjának hatálya alá tartozik-e a felperesi kérelem, és emiatt kizárólagos joghatósági ok áll-e fenn a jogvita tekintetében az Osztrák Köztársaságban.

8 — Lásd többek között: Aannemingsbedrijf Aertssen és Aertssen Terrassements ítélet (C-523/14, EU:C:2015:722, 30. pont); flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 26. pont); Sapir és társai ítélet (C-645/11, EU:C:2013:228, 32. pont); Sunico és társai ítélet (C-49/12, EU:C:2013:545, 33. pont).

9 — HL 1979. C 59., 71. o.

10 — Így a Schlosser-jelentés 51. pontja.

11 — Más volt a helyzet a Schneider-ítélet (C-386/12, EU:C:2013:633) alapjául szolgáló alapeljárásban, amelyben az ingatlanügylettől megkülönböztetendő, az említett jogügylet engedélyezésére irányuló nemperes eljárásról volt szó.

B – *A „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke 1. pontjának alkalmazandósága*

33. Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az alapügybeli jogvitában két egymástól megkülönböztetendő vonatkozásról van szó: egyrészt az ajándékozási szerződés érvénytelenné nyilvánítását, másrészt az alperes javára bejegyzett tulajdonjog ingatlan-nyilvántartásból való törlését kérik.

34. A következőkben e vonatkozások mindegyike tekintetében meg kell vizsgálni, hogy azok tárgya a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke értelmében vett ingatlanon fennálló „dologi jog”-e.

35. E jogi fogalmat az uniós jog alapján önállóan és, mivel a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke esetében az alperes lakóhelye szerinti joghatósági ok szabálya alóli kivételről van szó, megszorítóan kell értelmezni.[12] Annak szempontjából tehát, hogy az eljárás tárgya a „Brüsszel Ia”-rendelet értelmében vett „dologi jog”-e, nem az bír jelentőséggel, hogy valamely nemzeti jogrend valamely dologi jogot tekint-e annak.

36. A Bíróság ítélkezési gyakorlata[13] szerint sokkal inkább csak akkor kell kiindulni a „Brüsszel Ia” -rendelet értelmében vett ingatlanon fennálló „dologi jogból”, ha a kérdéses joggal mindenkivel szemben (*erga omnes*) élni lehet. Mivel e dologi jognak az eljárás „tárgyának” is kell lennie, ezen túlmenően nem elegendő, ha a kereset csupán csak összefüggésben áll valamely ingatlannal vagy egy azon fennálló joggal. A kérdéses keresetnek sokkal inkább kifejezetten egy dologi jogon kell alapulnia,[14] és e jog fennállásának vagy terjedelmének kell az eljárás tárgyát képeznie.[15]

37. Ebből a szempontból tekintetbe kell venni, hogy a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikkének 1. pontjában szabályozott kizárólagos joghatóságot alapvetően az a körülmény indokolja, hogy a kérdéses tárgyhoz való közelsége folytán az ingatlan fekvése szerinti bíróság a legalkalmasabb arra, hogy megfelelő ismeretekkel rendelkezzen a ténybeli körülményekről és a jogi helyzetről.[16] Ha azonban ez az ingatlanhoz való közelség nem bír jelentőséggel a jogvita eldöntése szempontjából, ez a kizárólagos joghatóság ellen szól.

38. E körülmények között meg kell vizsgálni, hogy az ajándékozás érvénytelenné nyilvánítása iránti kérelem (1. pont), illetve az alperes javára bejegyzett tulajdonjog ingatlan-nyilvántartásból való törlése iránti kérelem (2. pont) tárgya a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke értelmében vett „dologi jog”-e.

1. Az ajándékozás érvénytelenné nyilvánítása iránti kérelemről

39. Az ajándékozás érvénytelenné nyilvánítása iránti kérelem tárgyát, mint azt az osztrák kormány és az Európai Bizottság helyesen hangsúlyozza, nem a „Brüsszel Ia”-rendelet értelmében vett ingatlanon fennálló dologi jog képezi. Az sokkal inkább a felek között létrejött szerződés érvényességére vonatkozik, amelynek értékelésében nem játszanak szerepet dologi jogi megfontolások.

40. Az ingatlanajándékozás érvénytelensége ugyan az osztrák jog szerint a tulajdonjog-átruházás érvényességére is hatással van. Az ajándékozás érvénytelenségét illetően azonban a felperesi kérelem *közvetlen* tárgya nem olyan dologi jog, amellyel mindenkivel szemben élni lehet, és amelynek terjedelmét vagy fennállását a bíróságnak kellene megállapítania.[17] Még ha a jelen ügyben összefüggés áll is fenn egy ingatlannal, ez az összefüggés nem központi jelentőségű az ajándékozás

12 — Lásd ezzel kapcsolatban: Reichert és Kockler ítélet (C-115/88, EU:C:1990:3, 8. és 9. pont).

13 — Lásd ezzel kapcsolatban: Gaillard-végzés (C-518/99, EU:C:2001:209, 17. pont).

14 — Gaillard-végzés (C-518/99, EU:C:2001:209, 16. pont).

15 — Lásd ezzel kapcsolatban: Reichert és Kockler ítélet (C-115/88, EU:C:1990:3, 11. pont); Weber-ítélet (C-438/12, EU:C:2014:212, 42. pont).

16 — Így már (a Brüsszeli Egyezménnyel kapcsolatban): Rösler-ítélet (241/83, EU:C:1985:6, 20. pont); Reichert és Kockler ítélet (C-115/88, EU:C:1990:3, 10. pont).

17 — Lásd ezzel kapcsolatban: Reichert és Kockler ítélet (C-115/88, EU:C:1990:3, 12. pont).

érvényességének kérdése szempontjából, és ezért nem tekinthető a jogvita „Brüsszel Ia”-rendelet értelmében vett „tárgyának”. Annak kérdése, hogy a szerződés, amelynek érvénytelenségére az ügyleti képesség hiánya miatt hivatkoznak, ingó dologra vagy ingatlanra vonatkozik-e, nem játszik ugyanis szerepet az annak érvényességével kapcsolatos megfontolások körében. A jelen jogvita értékelése körében ezért olyan kérdésekről sincs szó, amelyek kifejezetten az ingatlannal függnek össze, és amelyek önmagukban indokolttá tehetik a kizárólagos joghatósági ok alkalmazását.

41. Ezen értékelésen az a körülmény sem változtat, hogy az alapeljárás felperese a pernek az ingatlan-nyilvántartásba történő úgynevezett feljegyzése folytán – pernyertessége esetén – védelmet élvez a terhére hozott közbenső határozatokkal szemben. Ez ugyanis csak kereseti kérelmének ideiglenes biztosítását jelenti, amely nem változtatja meg annak jellegét.

42. „[A]z ajándékozási szerződés érvénytelenné nyilvánítás[a]” [18] iránti kérelem tekintetében tehát nem állapítható meg a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke szerinti kizárólagos joghatóság.

2. A törlés iránti kérelemről

43. Más a helyzet a törlési kérelem tekintetében.

44. Az alapeljárás felperese abban olyan kérést fogalmaz meg, amelynek tárgya az érvénytelen ajándékozás kedvezményezettje tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásból való törlése. Ennek körében a felperes dologi jogból, mégpedig a szóban forgó ingatlanon, amelynek tulajdonosaként az alperes van bejegyezve az ingatlan-nyilvántartásba, fennálló tulajdonjogból eredő jogosultságainak gyakorlásáról van szó.

45. Még ha az osztrák jog alapján nem került is sor a tulajdonjog alperesre történő érvényes átruházására, azt mégis törölni kell az ingatlan-nyilvántartásból ahhoz, hogy a felperes teljes mértékben gyakorolhassa az ingatlanon fennálló tulajdonjogát. Idegen harmadik személyekkel szemben ugyanis főszabály szerint továbbra is az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett személy a tulajdonos. Az alapeljárás felperese tehát a kért törléssel az alperesre történő tulajdonjog-átruházás érvénytelenségére hivatkozik és ennélfogva – tulajdonosi jogállásával – a szóban forgó ingatlanon fennálló dologi jogot érvényesít. A felperes törlési kérelme szempontjából e jog képezi a jogvitának a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikkének 1. pontja értelmében vett tárgyát.

46. Mindezek alapján abból kell kiindulni, hogy az alperes tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásból való törlése iránti kérelem – az ajándékozási szerződés érvénytelenné nyilvánítása iránti kérelemtől eltérően – a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke 1. pontjának hatálya alá tartozik.

3. A „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke 1. pontjának alkalmazhatósága az „eljárás” egészére?

47. Mindazonáltal felmerül az a további kérdés, hogy az a körülmény, hogy a törlési kérelem mégiscsak a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke 1. pontjának hatálya alá tartozik, nem alapozhatja-e meg a jogvita többi vonatkozása tekintetében is az Osztrák Köztársaságban fennálló kizárólagos joghatóságot. E gondolat annál is inkább kézenfekvő, mivel a 24. cikk 1. pontjának német változatában jelenleg [19] általánosan olyan „Verfahren”-ről („eljárásokról”) van szó, amelyeknek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog, ami a törlési kérelem esetében is igaz.

18 — Ez a kifejezés szerepel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 2. oldalán.

19 — A „Brüsszel I”-rendeletben szereplő korábbi rendelkezés német változata még a „Klagen” („keresetek”) kifejezést használta. E tekintetben a különböző nyelvi változatok mindazonáltal eltérnek (és eltértek) egymástól, és a nyelvtani érvelés ezért nem bírhat döntő jelentőséggel. Egy hasonló problémával kapcsolatban lásd a Kostanjevec-ügyre vonatkozó indítványom (C-185/15, EU:C:2016:397, 33. pont).

48. Rendszertani és teleologikus megközelítésben mindazonáltal nem kívánatos a 24. cikk 1. pontjának ennyire tág értelmezése. A rendelkezést kivételként sokkal inkább megszorítóan kell értelmezni, és az „eljárás” fogalmát csak arra a kérelemre kell érteni, amelynek tárgya konkrétan valamely dologi jog. Máskülönben ugyanis valamely felperes már önmagában azzal, hogy egyéb kérelmek mellett valamely ingatlanon fennálló dologi jogot is érvényesít, indokolatlan kizárólagos joghatósági okot, mégpedig az ingatlan fekvésének helyén alapuló joghatósági okot keletkeztethet az alperessel szemben, még ha nem dologi jogi egyéb kérelmei nem állnak is kapcsolatban e joghatósági okkal. Az ilyen „forum shopping” ellentétes mind a „Brüsszel Ia”-rendelet joghatósági rendszerével, mind azzal az elvvel, hogy az ingatlan fekvésének helyén alapuló kizárólagos joghatósági okot megszorítóan kell értelmezni, és azt az ottani bíróság tényekhez való közelsége indokolja – a nem ingatlanon fennálló dologi jogokkal kapcsolatos kérelmek esetében azonban nem ez a helyzet.

49. A „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikkének 1. pontja szerinti joghatósági ok tehát csak a törlési kérelemre alkalmazható.

50. A teljesség kedvéért azonban ezzel összefüggésben rá kell mutatni arra, hogy az ajándékozással kapcsolatos felperesi kérelem tekintetében mindenképpen úgynevezett „különös joghatósági ok” áll fenn az Osztrák Köztársaságban a „Brüsszel Ia”-rendelet 7. cikke 1. pontjának a) alpontja alapján, mert az érvénytelenné nyilvánítás iránti kérelem tekintetében olyan „szerződés” az eljárás tárgya, amelyet, ha érvényes, Ausztriában kell teljesíteni.[20] E tekintetben az ajándékozás teljesítésének helye szerinti bíróság rendelkezik joghatósággal.

4. A „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikke 4. pontjának alkalmazhatósága?

51. A következőkben azt kell megvizsgálni, hogy az érvénytelennek nyilvánítás iránti kérelem ezen túlmenően összekapcsolható-e a törlési kérelemmel a „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikkének 4. pontja alapján és tárgyalható-e a törlésre a 24. cikk 1. pontja alapján joghatósággal rendelkező bíróság előtt.

52. Az említett rendelet 8. cikkének 4. pontja értelmében joghatóság áll fenn az ingatlan fekvése szerinti tagállamban a „szerződéssel kapcsolatos ügyekben, ha a per összekapcsolható azonos alperes ellen ingatlanon fennálló dologi jogokkal kapcsolatos ügyekben indított más perrel”.

53. E rendelkezés feltételei teljesülnek annyiban, amennyiben egyrészt – az ajándékozás érvénytelenné nyilvánítása iránti kérelemmel – „szerződés”, másrészt – a törlési kérelemmel – „azonos alperes ellen ingatlanon fennálló dologi jogokkal kapcsolatos ügy[…]ben indított más per[…]” képezi az alapeljárás tárgyát.

54. A rendelkezés szövegéből nem derül ki közvetlenül, hogy ténybeli összefüggésnek is fenn kell-e állnia a szerződéssel és a dologi jogokkal kapcsolatos kérelmek között, e kérdésre azonban válasz adható a rendelkezésnek a „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikkében való rendszertani elhelyezkedése alapján, mivel a 8. cikk egyébként kivétel nélkül ténybeli összefüggésen alapuló joghatósági okokat[21] szabályoz. A jelen ügyben fennáll ilyen összefüggés, mert az alperes ingatlan-nyilvántartásból való törlését[22] éppen a szerződés érvénytelenségére tekintettel kéri a felperes.

20 — Lásd ezzel kapcsolatban már: Effer-ítélet (38/81, EU:C:1982:79, 4–8. pont).

21 — Az egymással kapcsolatban álló olyan igények tekintetében, amelyek esetében egyébként egymásnak ellentmondó határozatok veszélye állna fenn (1. pont), a megtérítési igény tekintetében (2. pont) és a viszontkeresetek tekintetében (3. pont).

22 — Az ingatlan-nyilvántartás helyesbítésével és a ténybeli összefüggéssel kapcsolatban lásd: Winter, W., „Ineinandergreifen von EuGVVO und nationalem Zivilverfahrensrecht am Beispiel des Gerichtsstands des Sachzusammenhangs, Art. 6 EuGVVO”, Berlin 2007., 139., valamint 144. és azt követő oldalak.

55. A „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikkének 4. pontja értelmében a szóban forgó kérelmeknek ezen túlmenően a konkrét ügyben egymással „összekapcsolható[knak]” kell lenniük. A Bíróság még nem vizsgálta, hogy mi értendő ez alatt. A szakirodalom azt az álláspontot képviseli, hogy ez a mindenkor alkalmazandó nemzeti eljárásjogra való utalást jelenthet: csak akkor alkalmazható a kérdéses kérelmek tekintetében az ingatlan fekvésének helyén alapuló közös joghatósági ok, ha *együtt* teljesülnek a „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikke 4. pontjának és a nemzeti eljárásjognak az eljárások összekapcsolására vonatkozó feltételei.[23] A kérdést előterjesztő bíróságnak ennélfogva magának kell megvizsgálnia, hogy a „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikkének 4. pontja és saját nemzeti eljárásjoga lehetővé teszi-e a jelen ügyben az eljárások összekapcsolását.

56. Ez a szakirodalomban képviselt értelmezés mindazonáltal túlmutat a rendelkezés szövegén, mert az „összekapcsolható” egyszerűen akár csak két eljárás azonos bíróság előtt történő egyidejű folytatására és ezen eljárások ezen alapuló összekapcsolásának lehetőségére is utalhat.

57. Ha e fordulatot, mint azt a szakirodalom javasolja, a nemzeti jog kiegészítő jellegű eljárási feltételeire való utalásnak tekintjük, ez ezen túlmenően másrészt ahhoz vezet, hogy a „Brüsszel Ia” -rendelet 8. cikkének 4. pontját nem Unió-szerte egységesen, hanem főszabály szerint minden tagállamban eltérően kell alkalmazni, mégpedig a mindenkor alkalmazandó nemzeti eljárásjogra tekintettel. Az ilyen inkoherencia ellentétben állna a rendelet rendelkezései lehető legegységesebb és a jogalanyok számára kiszámítható alkalmazásának céljával. Ezen túlmenően, mivel a rendelkezés szövegéből nem következik egyértelműen a nemzeti jogra való utalás, ellentét áll fenn azzal az elvvel, hogy az uniós jog önálló és egységes értelmezése a főszabály, míg az esetleges nemzeti jogra való utalásnak egyértelműen ki kell derülnie az adott jogi aktusból.[24]

58. Ezért jó okok szólnak amellett, hogy a „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikkének 4. pontjában szereplő „összekapcsolható” kifejezést ne a nemzeti eljárásjogra való utalásnak tekintsük, és ennélfogva már akkor megállapítsuk az ingatlan fekvésének helyén alapuló közös joghatósági ok fennállását, amikor ott – akárcsak a jelen ügyben – egyidejűleg két, a 8. cikk 4. pontja szerinti feltételeknek megfelelő kérelmet tárgyalnak.

V – **Végkövetkeztetések**

59. A fenti megállapításokra figyelemmel azt indítványozom, hogy a Bíróság az alábbi módon válaszoljon az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre:

Az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, ingatlanajándékozási szerződés érvénytelenné nyilvánítása iránti kérelem nem tartozik a „Brüsszel Ia”-rendelet 24. cikke 1. pontjának hatálya alá. A megajándékozott tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásból való törlése iránti kérelem ellenben az említett rendelkezés hatálya alá tartozik.

Az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben a „Brüsszel Ia”-rendelet 8. cikkének 4. pontja alapján a két kérelem a 24. cikk 1. pontja alapján joghatósággal rendelkező bíróság előtt összekapcsolható egymással.

23 — Lásd többek között: Dörner in: Saenger, *Zivilprozessordnung*, 6. kiadás, 2015., 8. cikk, 15. pont; a „Brüsszel I”-rendelettel kapcsolatban lásd: Winter (22. lábjegyzet), 149. o., Muir Watt in: Magnus/Mankowski, *Brussels I Regulation*, 2. kiadás, 2012., 6. cikk, 52. pont, valamint Nagel/Gottwald, *Internationales Zivilprozessrecht*, 7. kiadás 2013., 3. §, 128. pont.

24 — Lásd például: EMU Tabac és társai ítélet (C-296/95, EU:C:1998:152, 30. pont); Nokia-ítélet (C-316/05, EU:C:2006:789, 21. pont); Spasic-ítélet (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 79. pont).